ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๙ ประเทศสหรัฐอเมริกา

---

๑. อักขระในภาษาบาลีทั้ง ๔๑ ตัวนั้น อักขระจำพวกไหน ชื่อนิสสัย ฯ จำพวกไหน ชื่อนิสสิต ฯ และทำหน้าที่ต่างกันอย่างไร ฯ

๒. สนธิกิริโยปกรณ์ คืออะไร ฯ มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ **อุฏฺฐายาสนา, เยสนฺโน** ตัดและต่ออย่างไร ฯ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. "**ทีฆายุโก โหตุ มหาราชา**" คำไหนเป็นอะไร ในบาลีไวยากรณ์ ฯ

ข. **อติสุขุมา, อคฺโค** เป็นคุณนามชั้นไหน ฯ

ค. ปกติสังขยา มีวิธีใช้อย่างไร ฯ

ฆ. กึ ศัพท์ เป็นสัพพนามชนิดไหน ฯ เป็นได้กี่ลิงค์ ฯ

ง. **ภนฺเต** กับ **อาวุโส** มีวิธีใช้ต่างกันอย่างไร ฯ

๔. ปาวิสิ, ชานิสฺสติ ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไรบ้าง ฯ จงแก้คำที่เห็นว่าผิดให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ในประโยคต่อไปนี้ :-

ก. **อุโภ อคฺคปาทา ภินฺทึสุ** ฯ

ข. **รูปนนฺทา สตฺถารํ โอโลเกนฺตา สมีเป ฐิตํ อิตฺถึ อทฺทส** ฯ

ค. โสโก วา ภยํ วา เปมโต ชายนฺติ ฯ

๕. **ปสฺสนฺตี, สนฺโต, อารุยฺห** ลงปัจจัยอะไร ฯ บอกกาลอะไร ฯ **โพธิ** ในคำว่า "**โพธิฌาณตฺถาย**" และคำว่า "**โพธิรุกฺขมูเล**" คำไหน เป็นรูป และสาธนะอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่าทวันทวสมาส ฯ มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ **อาวุธหตฺถา (โยธา), อนุปุพฺพิกถา** เป็นสมาสอะไรบ้าง จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๗. ปัจจัยในตัทธิตและปัจจัยในอาขยาต ใช้ต่างกันอย่างไร ฯ **พาหุสจฺจ๋, รุกฺขมูลิกา (ภิกฺขู)** ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตัทธิตไหน ฯ จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. อักขระในภาษาบาลีทั้ง ๔๑ ตัวนั้น อักขระเบื้องต้น ๘ ตัว ตั้งแต่ **อ** จนถึง **โอ** ชื่อว่า**นิสสัย** ฯ อักขระ ๓๓ ตัว ที่เหลือจากสระนั้น มี **ก** เป็นต้น **มีนิคคหิตเป็นที่สุด** ชื่อว่า**นิสสิต** ฯ และทำหน้าที่ต่างกันดังนี้ คือ **นิสสัย** คือสระเป็นที่อาศัยของพยัญชนะ ออกเสียงได้ตามลำพังตนเอง และทำพยัญชนะให้ออกเสียงได้ ส่วน**นิสสิต** คือพยัญชนะต้องอาศัยสระจึงออกเสียงได้ ฯ

๒. สนธิกิริโยปกรณ์ คือ วิธีเป็นอุปการะแก่การทำสนธิ มี ๘ อย่าง คือ โลโป ลบ ๑ อาเทโส แปลง ๑ อาคโม ลงตัวอักษรใหม่ ๑ วิกาโร ทำให้ผิดจากของเดิม ๑ ปกติ ปรกติ ๑ ทีโฆ ทำให้ยาว ๑ รสฺสำ ทำให้สั้น ๑ สญฺโญโค ซ้อนตัว ๑ ฯ

อุฏฺฐายาสนา ตัดเป็น **อุฏฺฐาย – อาสนา** สระหน้าเป็นรัสสะ สระหลังเป็นทีฆะ ลบสระหน้า คือ อ ที่สุดแห่ง **อุฏฺฐาย** ศัพท์เสีย ต่อเป็น **อุฏฺฐายาสนา** ฯ

เยสนฺโน ตัดเป็น **เยสำ – โน** พยัญชนะวรรค คือ น อยู่หลัง นิคคหิตอยู่หน้า แปลงนิคคหิตเป็นพยัญชนะที่สุดวรรค คือ น ต่อเป็น **เยสนฺโน** ฯ

๓. ได้ตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

ก. **ทีฆายุโก** เป็นคุณนาม, **โหตุ** เป็นกิริยาอาขยาต, **มหาราชา** เป็นนามนาม ฯ

ข. **อติสุขุมา** เป็นคุณนามชั้นวิเสส, **อคฺโค** เป็นคุณนามชั้นปกติ ฯ

ค. **ปกติสังขยา** มีวิธีใช้อย่างนี้ คือ นับโดยปกติ เป็นต้นว่า หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า สำหรับนับนามนามให้รู้ว่ามีประมาณเท่าใด ฯ

ฆ. กึ ศัพท์ จัดเป็นสัพพนามชนิด อนิยม วิเสสนสัพพนาม ฯ เป็นได้ ๓ ลิงค์ ฯ

ง. **ภนฺเต** เป็นคำสำหรับคฤหัสถ์เรียกบรรพชิตด้วยความเคารพ หรือบรรพชิตผู้มีพรรษาน้อยกว่า เรียกบรรพชิตผู้มีพรรษามากกว่า ฯ

อาวุโส เป็นคำสำหรับบรรพชิตผู้มีพรรษามากกว่าเรียกบรรพชิตที่มีพรรษาน้อยกว่า และสำหรับบรรพชิตเรียกคฤหัสถ์ ฯ

๔. **ปาวิสิ** ประกอบด้วยเครื่องปรุง คือ **ป** บทหน้า **อ** อาคมหน้าธาตุ **วิสฺ** ธาตุ **อ** ปัจจัย **อี** อัชชัตตนีวิภัตติ ฯ

ชานิสฺสติ ประกอบด้วยเครื่องปรุง คือ ณา ธาตุ **นา** ปัจจัย **อิ** อาคม **สฺสติ** ภวิสสันติวิภัตติ แปลง ณา เป็น ชา ฯ

ได้แก้คำที่เห็นว่าผิดให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ในประโยคดังต่อไปนี้ :

ก. อุโภ อคฺคปาทา **ภิชฺชึสุ** ฯ

ข. รูปนนฺทา สตฺถารํ **โอโลเกนฺตี** สมีเป จิตฺ อิตฺถึ อทฺทส ฯ

ค. โสโก วา ภยํ วา เปมโต **ชายติ** ฯ

๕. **ปสฺสนฺตี** ลง **อนฺต** ปัจจัย และ **อี** เป็นเครื่องหมายอิตถีลิงค์ บอกปัจจุบันนกาล

สนฺโต ลง **ต** ปัจจัย บอกอดีตกาล

อารุยฺห ลง **ตูนาทิปัจจัย** บอกอดีตกาล ฯ

โพธิ ในคำว่า **โพธิญาณตฺถาย** เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ

ตั้งวิเคราะห์ว่า **พุชฺฌติ เตนาติ โพธิ (ญาณํ)**

โพธิ ในคำว่า **โพธิรุกฺขมูเล** เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ

ตั้งวิเคราะห์ว่า **พุชฺฌติ เอตฺถาติ โพธิ (รุกฺโข)** ฯ

๖. สมาสที่มีนามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่าทวันทวสมาส ฯ มี ๒ อย่าง ฯ คือ สมาหารทวันทวสมาส ๑ อสมาหาร-ทวันทวสมาส ๑ ฯ

อาวุธหตฺถา (โยธา) เป็น ภินนาธิกรณพหุพพิหิสมาส

ตั้งวิเคราะห์ว่า **อาวุธา หตฺเถสุ เยสํ เต อาวุธหตฺถา (โยธา)** ฯ

อนุปุพฺพีกถา เป็น ตติยาตัปปุริสสมาส

ตั้งวิเคราะห์ว่า **อนุปุพฺเพน กถา อนุปุพฺพีกถา** ฯ

๗. ปัจจัยในตัทธิตและปัจจัยในอาขยาตต่างกันอย่างนี้ คือปัจจัยในตัทธิตใช้ประกอบกับนามนาม สำหรับแทนศัพท์ย่อคำพูดลงให้สั้น เหมือนคำว่า สฺยาเม ชาโต เกิดในสยาม ลง ณิก ปัจจัยแทน ชาต คงไว้แต่ สฺยาม เป็น สฺยามิโก

ส่วนปัจจัยอาขยาตนั้น ใช้ประกอบกับธาตุ เป็นเครื่องหมายให้รู้ว่าเป็นวาจกอะไร ฯ

พาหุสจฺจํ ลง **ณฺย** ปัจจัย ในภาวตัทธิต
ตั้งวิเคราะห์ว่า พหุสฺสุตสฺส ภาโว พาหุสจฺจํ
รุกฺขมูลิกา (ภิกฺขู) ลง ณิก ปัจจัย ในตรตยาทิตัทธิต
ตั้งวิเคราะห์ว่า รุกฺขมูเล วสนฺตีติ รุกฺขมูลิกา (ภิกฺขู) ฯ
